

Podnět Výboru proti mučení a nelidskému zacházení Rady vlády pro lidská práva ze dne 15. 1. 2024 ke změně trestní politiky s ohledem na podmínky ve vězeňství

Výbor proti mučení a nelidskému zacházení doporučuje Radě vlády pro lidská práva schválení následujícího usnesení.

Návrh usnesení Rady vlády pro lidská práva

Rada vlády pro lidská práva

- I. **žádá** ministra spravedlnosti, aby předložil vládě návrh novely trestního zákoníku, která bude obsahovat racionalizaci trestní politiky a opatření ke snížení počtu vězněných osob, a to nejpozději do konce června 2024.
  - a
- II. **doporučuje** ministrowi spravedlnosti, aby tato novela obsahovala
  - a. zmírnění postihu za trestný čin zanedbání povinné výživy
  - b. zmírnění trestání recidivy u trestného činu krádeže
  - c. širší využívání alternativních trestů vůči nepodmíněnému odnětí svobody
  - d. a další změny v souladu s programovým prohlášením vlády ohledně nadužívání trestní represe u jednání s malou společenskou škodlivostí

Návrh usnesení vlády

Vláda ČR

- I. **bere na vědomí** usnesení Rady vlády pro lidská práva ze dne XX.XX.XXXX ke změně trestní politiky s ohledem na podmínky ve vězeňství
- II. **ukládá** ministrowi spravedlnosti předložit vládě návrh novely trestního zákoníku, která bude obsahovat racionalizaci trestní politiky a opatření ke snížení počtu vězněných osob, v souladu s usnesením Rady vlády pro lidská práva, do konce června 2024.

Odůvodnění

Česká republika má 4. nejvyšší míru uvěznění v EU, vyspělé státy Evropské unie mají poloviční až třetinové hodnoty.¹ Již v roce 2018 Výbor OSN proti mučení ve svých závěrečných doporučeních konstatoval znepokojení nad mírou naplněností věznic a doporučil České republice posílit alternativy k uvěznění.² Nadužívání trestu odnětí svobody má totiž negativní sociální i ekonomické důsledky. Podle doporučení OSN a Rady Evropy má být nepodmíněný trest odnětí svobody využíván až v nejkrajnějším případě, kdy je třeba izolovat nebezpečného jedince od společnosti.

Jak uvádějí závěry aktuálních analýz, za vysokou mírou uvěznění v ČR nestojí vysoká míra kriminality, ale nadužívání trestní represe vč. aplikace nepřiměřeně vysokých trestů u trestných činů, které s sebou nenesou velké nebezpečí pro společnost.³ Trest odnětí svobody má sloužit jako poslední prostředek, jehož uložení je nezbytné zejména z důvodu vysoké závažnosti trestné činnosti nebo kvůli vysoké pravděpodobnosti recidivy pachatele v případě uložení jiného trestu.⁴

¹ [Highest to Lowest - Prison Population Rate | World Prison Brief \(prisonstudies.org\)](#)

² CAT/C/CZE/CO/6, odst. 18 a odst. 19 písm. b).

³ Pracovní skupina pro efektivní trestní justici: Teze trestní politiky [Teze trestní politiky \(gov.cz\)](#)

⁴ Nejvyšší státní zastupitelství: Zvláštní zpráva „Věznice“, 2019

Potřeba racionalizace trestní politiky, snížení nadužívání trestní represe a s tím spojené snížení vězeňské populace je dlouhodobým úkolem České republiky. Přijetí novely trestního zákoníku zahrnující prvky depenalizace a dekriminalizace je v plném souladu s Programovým prohlášením vlády ČR⁵, rezonuje s návrhy odborné veřejnosti i sleduje trendy dobré praxe trestní politiky v zahraničí. Na nutnost provést koncepční změny trestní politiky a na negativní důsledky vysokého počtu vězněných osob dlouhodobě přitom upozorňuje i veřejný ochránce práv.⁶

Projednání novely se však opakovaně odkládá a v případě dalších odkladů hrozí riziko, že novela nebude během tohoto volebního období schválena. Přijetí novely je při tom nutným předpokladem k nastartování systémových změn v oblasti sankční politiky a efektivního naplňování trestní spravedlnosti. Je rovněž nutným předpokladem pro zlepšení podmínek pro efektivní práci s vězněnými osobami a zmírnění dlouhodobých problémů (podfinancování, omezené možnosti k individuální práci s vězněnými, nedostatek personálu), se kterými se české vězeňství potýká.

Přijetí v novele trestního zákoníku navrhovaných změn je rovněž významným předpokladem pro naplnění plánu navýšení obytné plochy pro vězně a a naplnění doporučení Evropského výboru proti mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 2015⁷. Tato změna měla platit od ledna 2024, kdy měla vstoupit v platnost novela vyhlášky Ministerstva spravedlnosti navyšující obytnou plochu pro osoby ve výkonu trestu a ve vazbě. Její platnost však ministerstvo byla odložena o tři roky, na leden 2027⁸.

V případě, že bude v následujícím období docíleno změn v trestním zákoníku, které budou obsahovat racionalizaci trestní politiky a opatření ke snížení počtu vězněných osob, bude prostor ke zlepšení podmínek ve vězeňství. Zároveň bude žádoucí zachovat adekvátní počet a u některých pozic zvýšit počet zejména pracovníků odborného zacházení ve vězeňství (vychovatele, speciální pedagogy, psychology a sociální pracovníky), tak aby byla zvýšena efektivita odborného zacházení.

---

⁵ [Programové prohlášení vlády \(gov.cz\)](#), str. 52: *Zaměříme se na problém nadužívání trestní represe u jednání s malou společenskou škodlivostí*

⁶ [Zpráva ze systematických návštěv veřejného ochránce práv – Věznice 2016 \[online\]](#), s. 16-20.

⁷ [Living Space per Prisoner in Prison Establishments: CPT Standards \(coe.int\)](#)

⁸ [Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 362/2020 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 363/2020 Sb., kterou se mění vyhláška č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů](#)